

בבא בתרא צ"א

אין משתכרים בא"י בדברים שיש בהן חיי נפש ראב"ע היה משתכר ביין ובשמן
תנו רבנן, אין קונים יין ושמן וסלתות
מבעל הבית למכור בשוק⁶²⁹, אלא בעל
הבית עצמו ימכור. אמרו על רבי אלעזר בן עזריה שהיה משתכר ביין ושמן. ביין
מפני שהוא סובר כרבי יהודה בן בתירא. שהלואי שהיין יהיה יקר ויקיר ולא יקנו
ממנו הרבה ולא יבוא לידי שכרות וקלות ראש. ובשמן משום שבמקומו של רבי
אלעזר בן עזריה השמן היה מצוי ביותר.

אין משתכרין פעמיים בביצים תנו רבנן, אין משתכרין פעמיים בביצים⁶³⁰. ואמר
מרי בר מרי, שרב ושמואל נחלקו בדבר. אחד
אמר, שלא ישתכר שנים על אחד, מה שלקח בדינר לא ימכור בשני דינרים⁶³¹.
והאחד אמר, שהתגר לא ימכור לתגר אחר, מפני שיש שתי פעמים רווח והביצים
מתייקרות יותר מדאי, אלא התגר הראשון ימכור לצריכים. אבל בשאר דברים
מותר, שאם זה ימכור ביוקר ימצא אחרים שימכרו בזול.

מתריעים על פרקמטיא שהחלה תנו רבנן, מתריעין, בתפילה, על פרקמטיא
א' בשבת שהוזלה. בגדים טובים שהוזלו מפני שהעניים
אינם קונים אותם ואין לעניים הפסד אם הם יתייקרו, ומתריעים על כך אפילו
בשבת. ואמר רבי יוחנן כגון כלי פשתן בבבל, ויין ושמן בארץ ישראל. ואמר רב
יוסף כשהוזלו ועשרה בגדים עמדו בשהו והוזלו קרוב למחצה.

ועוד שנינו שם, אין יוצאין מארץ לחוץ לארץ⁶³² אלא אם עמדו סאתיים חטים
בסלע. אמר רבי שמעון, בזמן שאינו מוצא ליקח. אבל בזמן שמוצא ליקח, אפילו
עמדה סאה בסלע לא יצא⁶³³. ורבי שמעון בן יוחאי אומר, אלימלך ומחלון וכליון
היו גדולי ופרנסי הדור. ונענשו, מפני שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ כמו
שכתוב: "ותהם פל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי".

אמר רבי יצחק, אמרו ראינו מה עלתה לנעמי שיצאה מהארץ לחוצה לארץ.
ואמר רבי יצחק באותו יום שרות באה לארץ ישראל מתה אשתו של בעז⁶³⁴. וזה

629 בעה"ב ימכור לצריכים כמו שימכור לחנוני. אבל מותר לקנות חטין ולעשות פת כיון שיש בדבר טירחא
אבל למכור את הדבר בעין כמו שקונה אותה מבעה"ב אסור שהרי גם בעה"ב יכול למכור בלא טורח. רשב"ם.

630 נ"ל משום שבביצים אין חיי נפש כל כך וגם יש בהם טורח מרובה וריוח מועט לפני המחור בעיירות לקנות
ביצים, ולכך התירו לו להשתכר יותר משנות. רשב"ם.

631 תוס' הקשו לאו דוקא ביצים אלא אפי' בשאר דברים אמרו לעיל המשתכר אל ישתכר יותר משנות. ותיריך
ריב"ם שמדובר אפי' כשטרך וכשיש טירחא יכול להשתכר יותר משנות כמו שאמרו בפרק המפקיד איכא טירחא
ודמי ברזנייתא. ולרשב"א נראה שמדובר כאן אפי' בביצים שאינו לוקח מן השוק אלא מתרנגולת שבביתו
ובבכה"ג בשאר דברים מותר. תוס'.

632 שמפקיע עצמו מן המצות. רשב"ם.

633 תוס' הקשו הרי אם אינו מוצא ליקח אפי' אלף סאה בסלע מה יעשה כיון שאינו מוצא ליקח?! תוס'.

634 להשמיע שקב"ה מקדים רפואה למכה ויש לבטוח בהקב"ה. רשב"ם.

מה שאומרים, קודם שימות המת עומד ומזומן הממונה על ביתו ועומד במקומו.
 אבצן זה בועז ועשה מאה ועשרים ואמר רבה בר רב הונא בשם רב אבצן זה בועז,
 ומשתאות ושואלת הגמרא מה הוא השמיע לנו?. ואומרת

הגמרא כמו מה שרבה בר רב הונא אמר בשם רב שלומדים מהכתוב בספר שופטים:
 "וַיְהִי לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וְשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת שֶׁלַח הַחוּצָה וְשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הֵבִיא לְבָנָיו מִן
 הַחוּץ" "וַיִּשְׁפֹּט אֶת יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַ שָׁנִים". שבע עשה מאה ועשרים משתאות לבניו
 לששים בנים ובנות. ובכל אחת עשה שני משתאות לכל אחד, סעודת אירוסין⁶³⁵
 וסעודת נשואין⁶³⁶, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו. ובכולן לא הזמין את מנוח.
 אמר פרדה עקרה שאין לו בנים שיזמין אותי לסעודתם במה יפרע לי?!

וכל בניו מתו עד שהוליד מרות את עובד וכל בניו של אבצן מתו בחייו⁶³⁷. וממה
 היו לו אשה בבחרותו ישא אשה בזקנותו שרבה בר רב הונא אמר אבצן זה בועז,
 ומהכתוב שבוועז נשא את רות אפילו שהיו לו עדיין הרבה בנים למדו שאם נשא
 אדם אשה בבחרותו ישא אשה בזקנותו כמו שאבצן, שהוא בועז עשה⁶³⁸. וזה מה
 שאומרים, בחייו שילדת ששים ששים למה לך, שסופם למות, ונשא אשה אחרת
 ותוליד אחד שוריו יותר מששים. והוא עובד שבוועז הוליד מרות ויצא ממנו דוד
 מלך ישראל⁶³⁹.

(סי' מלך אברהם עשר)

אמר רב חנן בר רבא בשם רב, אלימלך ושלמון, אבי בועז, ופלוני אלמוני⁶⁴⁰, ואבי
 נעמי כולם הם בני נחשון בן עמינדב. ורב בא להשמיע שאפילו מי שיש לו זכות
 אבות, כמו אלימלך בן נחשון שהיה נשיא וחסיד, זכותו אינה עומדת לו בשעה
 שיוצא מהארץ לחוצה לארץ.

ואמר רב חנן בר רבא בשם רב אמו של אברהם שמה אמתלאי בת כרנבו של
 אמו של אברהם שמה אמתלאי בת עורבתי אמו של דוד נצבת בת עדאל
 אמו של המן אמתלאי בת עורבתי. והסימן טמא טמא טהור טהור, כרים מצאן הם
 טהורים ואברהם הוא טהור, עורב הוא טמא והמן היה טמא. אמו של דוד שמה

635 שהיא מצוה כדאיתא בפסחים (דף מט.)

636 כל שבעת ימי המשתה קרי סעודה אחת יש לשונות אחרים ואין בהן ממש

637 ולא גרס תנא והוא סוף דברי רבה בר רב הונא. רשב"ם.

638 מפני שהיה ירא שמה ימותו בניו מאשתו הראשונה בחייו ולא יהיה לו זכר וכתוב "בבקר זרע וזרע ולערב
 אל תנח ירך" (וגם מכאן דרשו זאת כמו שהכתוב מפרש את טעמו "כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה וגו'"). אבל
 אם לא היה אומר שאבצן זה בועז היינו או' שאבצן לא נשא אשה אחרת ולבוועז לא היו אשה בנים ובנות מעולם
 עד שלקח את רות. רשב"ם.

639 ויש שמסבירים אותו בשמשון שוריו מהששים של אבצן, ולא נהירא כלל. רשב"ם.

640 משמע לו שהוא שם הגואל כמו שכתוב "סורה שבה פה פלוני אלמוני". רשב"ם.

641 מפני שאמותם של יצחק ויעקב הווכרו אנו צריכים לדעת שם אם אברהם. ודרך אגב נקט את אמו של המן
 מפני ששמותיהן שוים. רשב"ם.

נצבת בת עדאל⁶⁴². אמו של שמשון שמה צללפונית, ושמה של אחותו נשיין⁶⁴³.
למה נפקא מינה?, לתשובת המינים ששואלים אותנו על נשים אלו יותר מנשים
אחרות ואנו משיבין להם מה שהנביאים מסרו לנו בעל פה⁶⁴⁴.

ביום שאברהם אבינו נפטר אמרו גדולי העולם ואמר רב חנן בר רבא בשם רב, אברהם
אוי לה לספינה שאבד קברניטה

ושבע בקרדו, ורב דימי מנהרדעא שנה להיפך. ואמר רב חסדא עיברא זעירא של
כותא זהו אור כשדים⁶⁴⁶. ואמר רב חנן בר רבא בשם רב, אותו היום שאברהם
אבינו נפטר מן העולם עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם
שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה, המנהיג שמוליך את הספינה.

אמר רב חנן בר רבא בשם רב שלומדים מהכתוב בדברי הימים: "וְהַמֶּתְנַשֵּׂא לְכָל
לְרֵאשׁ" שאפילו את 'ריש גרגותא', הממונה על הבורות מי ידלה היום מים ומי
למחר שהיא שררה קטנה מעמידים מן השמים.

אמר רב חייא בר אבין בשם רבי יהושע בן קרחה, חס ושלוש לומר שאלים
ומחלון וכליון היו יוצאים לחוץ לארץ אפילו אם היו מוצאים סובין. והם נענשו
מפני שהם היו צריכים לבקש רחמים על דורם ולהנצל, כמו שכתוב: "בְּזַעַךְ
יִצְיָלְךָ קְבוּצֶיךָ", והם לא בקשו.

ואמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן לא שנו שאסור לצאת לחוצה לארץ אלא
כשהמעות בזול והפירות ביוקר. אבל כשהמעות ביוקר, שהפרקמטיא הוזלה
מאד, יוצאים לחוצה לארץ אפילו אם הפירות בזול, וארבע סאין עמדו בסלע.
(סימן סלע פועל חרובא טליא אמרין)

אר"י זכורני שעמדו ד' סאים בסלע כמו שאמר רבי יוחנן זכורני כאשר עמדו ארבע
סאים בסלע, והיו בטבריא נפוחי רעב מרובים כיון
שלא היה איסור לקנות לחם. ואמר רבי יוחנן הפועלים לא היו נשכרים למזרח העיר
כיון שהיו מתים מריח הפת שרוח מערבית היתה ומביאה למזרח העיר⁶⁴⁷. ואמר
רבי יוחנן זכורני כאשר תינוק היה בוצע חרוב וחוט של דבש היה נמשך על שתי
זרועותיו. ואמר רב אלעזר זכורני כאשר עורב היה לוקח בשר וחוט של שמן היה
נמשך מראש חומה ועד לארץ.

642 הוצרך לפרש גם את שמה של אם דוד מפני שכל האמהות של המלכים כתובות בנביאים. רשב"ם.

643 משום שהרבה כתובים מדברים באמו של שמשון וכתוב לאביו ולאמו לא הגיד הוצרך את שמה שכל הדברים
האלו שואלין המינים מה טעם אין אנו יודעים את שמותיהן, ואחותו נשיין הוזכרה אגב גררא של אמו. רשב"ם.

644 רשב"ם.

645 שחבשו נמרוד ובאגדה ראיתי שתרח אביו חבשו בשביל שאיבד את צלמיו. רשב"ם.

646 שאברהם אבינו הושלך שם והרוזה צריך לברך ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. רשב"ם.

647 והיו מתים מהריח הטוב וי"מ מתאות הרעבון. רשב"ם.

ואמר רבי יוחנן, זכורני כאשר נער ונערה בני שש עשרה ושבע עשרה היו משחקים בשוק ולא היו חוטאים. ואמר רבי יוחנן, זכורני כאשר היו אומרים בבית המדרש, מי שמודה לעובדי כוכבים⁶⁴⁸ היה נופל בידם, אלא יסתור את כל דבריהם. ומי שבוטח עליהם מה שלו הוא שלהם, הם לוקחים את מה שיודעים משלו⁶⁴⁹.

במגילת רות כתובים בשם "מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן", ובדברי הימים הם כתובים בשם "וַיֹּאֲשׁ וְשָׂרְף", ורב ושמואל נחלקו, האחד אמר ששםם היה מחלון וכליון ושםם נקרא יואש שנתיאשו מן הגאולה, ושרף שנתחייבו שריפה למקום. והאחד אמר ששםם היה יואש ושרף ושםם נקרא מחלון שעשו גופם חולין, וכליון שנתחייבו כליה למקום, כשיצאו מארץ ישראל.

"וַיֹּאֲשׁ וְשָׂרְף" מחלון וכליון ושנינו בברייתא כמי שאמר ששםם היה מחלון וכליון, נאמר: "וַיֹּקִים וְאֲנָשִׁי כְּזָבָא אֲשֶׁר בְּעָלוּ לְמוֹאֵב וַיִּשְׁבִּי לָחֶם וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים"⁶⁵⁰. "וַיֹּקִים" זה יהושע⁶⁵¹, שהקים שבועה לאנשי גבעון, "וְאֲנָשִׁי כְּזָבָא" אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע⁶⁵². "וַיֹּאֲשׁ וְשָׂרְף" אלו מחלון וכליון, שהיו מיהודה בני אלימלך בן נחשון. ושםם נקרא יואש שנתיאשו מן הגאולה, שרף שנתחייבו שריפה למקום. "אֲשֶׁר בְּעָלוּ לְמוֹאֵב" שנשאו נשים מואביות, "וַיִּשְׁבִּי לָחֶם" זו רות המואביה שנקראה על שבט יהודה⁶⁵³, ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה. "וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים" דברים הללו 'עתיק יומיא' אמרם בכתוב בתהילים: "מִצְּאֵתִי דָוִד עֲבָדִי בְּשֶׁמֶן קֶדְשִׁי מִשְׁחָתִיו" ובכתוב: "שְׁתִּי בְּנֵתֶיךָ הַנְּמַצָּאת".

"הַיֹּצִירִים" אלו בני יונדב "יושבי נטעים" שלמה וגדרה" סנהדרין "לאם המלך" רות שבועת אביהם. "יִשְׁבִּי נְטָעִים" שלמה שדומה לנטיעה במלכותו. "וְגִדְרָה" זו סנהדרין שגדרו פרוצותיהן של ישראל. "עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ יִשְׁבוּ שָׁם" זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בנה, כמו שכתוב בספר מלכים: "וַיִּשֶׁם כְּשֵׁא לְאִם הַמֶּלֶךְ" ואמר רבי אלעזר לאמה של מלכות.

ואכלתם מן התבואה ישן בלא ו"ו" וְאֲכַלְתֶּם מִן הַתְּבוּאָה יִשָּׁן בלא 'סלמנטון', רב נחמן אמר שבלא סלמנטון הוא בלא 'רצינתא', שלא יאכלוה התולעים, ורב

648 (ובדפו"ר הגירסא לגויים, ובעין יעקב לרשעים)

649 ככתוב בחזקיה 'ויראם את כל בית ה' ואת כל בית נכאתו'. רשב"ם.

650 שמונה את בני יהודה ואפשר לומר שהיו בני יהודה או מצד האב או מצד האם. רשב"ם.

651 שמה אמו מיהודה כמו שכתוב איש יהודי ואביו היה מבנימין. רשב"ם.

652 מי שהקים שבועה לאנשי כוזיבא דהיינו יהושע. אבל אנשי כוזיבא הם לא משבט יהודה שהרי היו הכנענים שכזבו ביהושע. רשב"ם.

653 כלומר בנים שיצאו ממנה.

ששת אמר בלא 'שריפא', בלא שיכה אותה השדפון⁶⁵⁴. וכשניהם שנינו בברייתות. בברייתא אחת כרב נחמן שמהכתוב: "וְאַכְלֵתֶם מִן הַתְּבוּאָה יֶשֶׁן" היינו אומרים שישראל יצפו לחדש מפני הישן שכלה. והכתוב: "וְאַכְלֵתֶם מִן הַתְּבוּאָה יֶשֶׁן" אומר עד שתבא התבואה מאליה. ובברייתא אחרת שנינו כרב ששת שמהכתוב: "וְאַכְלֵתֶם מִן הַתְּבוּאָה יֶשֶׁן" היינו אומרים שישראל יצפו לחדש מפני הישן שרע, והכתוב: "וְאַכְלֵתֶם מִן הַתְּבוּאָה יֶשֶׁן" אומר עד שתבא התבואה מאליה.

כל דבר ישן מעולה חוץ מתמרים
שכר והרסנא
ושנינו שהכתוב: "וְאַכְלֵתֶם יֶשֶׁן נוֹשֵׁן" מלמד שכל המיושן מחבירו הוא יפה מחבירו. ולומדים שלא רק בדברים שדרכן ליישנם אלא גם בדברים שאין דרכן ליישנם מהכתוב: "יֶשֶׁן נוֹשֵׁן" מכל מקום. והכתוב "וְיֶשֶׁן מִפְּנֵי חֶדְשׁ תּוֹצִיאֻ" מלמד שהאוצרות יהיו מלאים ישן, והגרנות מלאים חדש. וישראל אומרים איך נוציא את זה מפני זה. רב פפא אמר, כל דבר ישן מעולה יותר חוץ מתמרים, ושכר, והרסנא, דגים קטנים.

הדרן עלך פרק 'המוכר את הספינה'

654 נ"א שרפה. הגהות הב"ח.

